

Hantverk förr och nu

Musikinstrument i teori och praktik

Häftet i serien behandlar:

Bronsgjutning

Engelska glosor rörande äldre Husbyggnation

Garvning

Hornbearbetning

Keramik

Korgflätning

Musikinstrument

Skotillverkning

Musikinstrument

BEGREPPEN MUSIK OCH MUSIKINSTRUMENT UNDER ÄLDRE TIDER

Ordet musik finns inte med i den fornsvenska vokabulären: där talar man om dans och kväde, dans, lek och spel. "Musica" kom inte förrän på medeltiden och var ett begrepp förbehållet de lärde. När dessa någon gång nämner de nordliga folkens vilda sång och spel, så använder de mindre trevliga omdömen. Vad de hörde var "oljud" som stod utanför kyrkans normer och kontroll. Sådant borde därför "ignoreras eller rentav motarbetas". Inte förrän under 1500-talet är

Författare:

Grafisk form & produktion: Danny Bengtsson

© Bilder: Fotevikens Museums Bildarkiv

© Fotevikens Museum 2011

ordet musik belagt i svenskt skriftspråk. Nedan kommer jag dock, i förenklande syfte, att använda ordet musik som benämning på våra förfäders ljudskapande även i i forntiden.

Musikinstrument är en sorts ljudredskap. Ljudredskap används till att skapa ljud. Man kan specialkonstruera instrument som t.ex. flöjt men det är inget villkor. Instrument blir ett föremål för att man använder det just som instrument, t.ex. när man trummar på ett upp-och-ner-vänt kokkärl.

FORNTIDENS LIV - MÄNNISKAN I NATUREN

För den moderna västerländska människan är musiken oftast en källa till förströelse eller uppiggande av trötta nerver. Under forntiden utgjorde däremot musiken ett av flera inslag i ritualer,

arbete, sammankomster, dans och måltider i form av signaler och ceremonimusik.

Kampen för tillvaron har alltid varit en del av människans historia. Ett medel i kampen är musiken. Man sjunger under arbetet och jägare kan locka till sig byte genom att härma läten. Man kommunicerar med tamdjur och med varandra, det senare ibland på mycket långa avstånd.

Fornmänniskan omgavs av gudar och andar och med hjälp av vissa ritualer kunde man freda sig mot olycka, sjukdom och naturkatastrofer. Med hjälp av förvridna röster, masker, dans och rörelse fick man kraft att stå emot de mäktiga andarna. Handlingarna upprepades och stelnade så småningom till riter och kunde successivt byggas upp till stora religiösa ceremonier. Präster eller medicinmän var ledare under ceremonierna. Musik och dans brukade utgöra de viktigaste delarna i sådana ritualer. Ljuden i sig och även vissa ljudredskap ansågs ha en magisk kraft att påverka naturen och andarna. Från början hade musiken förmodligen mer en praktisk funktion än en konstnärlig men så småningom skapades system för melodiernas uppbyggnad - skalor och melodier började utformas.

Intressant är att det runt om på jorden i högstående kulturer av de mest skilda slag ändå kom att utvecklas olika instrumenttyper utifrån ungefär samma musikaliska principer. Indianer, européer, kineser, araber; alla knöt de gärna religiösa och mystiska symboler till skalor, tonhöjder och musikens "makt". All musik i denna förhistoriska tid var troligtvis enstämig (homofoni). Även när instrumenten deltog spelade alla stämma/melodi.

Vi kan bara ana oss till hur tongångarna gick i nordbornas värld under senare delen av järnåldern. Vikingarna förde musiken vidare från mun till mun och just detta ställer till problem för oss då vi ska försöka återskapa den. Luckan mellan vår forntids slut och de första uppteckningarna av folkliga melodier är alltför stor och det är svårare att kartlägga musiken ju längre tillbaka vi förflyttar oss i tiden. Vi kan dock vara säkra på att det utövades sång och spel

både till vardag och fest. Men hur länge sådant eventuellt bevarades, och i så fall hur opåverkat det var av den kristna, gregorianska sången, eller hur mycket den förändrades genom omsjungningar går inte att säga.

Cajsa Lund

MUSIKARKEOLOGI

En framstående forskare inom musikarkeologi är Cajsa Lund, som har fått fram ett gediget material om forntidens musik. En musikarkeolog försöker beskriva, förklara och rekonstruera musik och andra utomspråkliga ljudbruk på basis av arkeologiska fynd. Huvudkällorna inom musikarkeologin utgörs av:

- Fynd av bevarade ljudredskap, dvs föremål som man på goda grunder tror ha varit använda till ljudproduktion.
- Avbildningar av ljudredskap (s.k. ikonografiskt material) eller av eventuella hela musiksituationer (t.ex. dansscener).
- Spridda uppgifter om sång och spel från den nordiska diktningen samt utomnordiska texter, dvs arabiska och romerska.

Endast en liten andel instrument från vikingatiden finns bevarade. Detta kan bero på att de flesta tillverkats i organiskt material, t.ex. växtdelar; sålgflöjter lockpipor etc, allmänt kallat den gröna musiken.

Det ikonografiska materialet från järnåldern är magert. De bilder som finns bevarade i Sverige är endast två stycken - ett dryckeshorn på en liten romersk kamé av glasmassa från Uppsala högar samt möjligen en gotländsk s.k. bildsten där man tyckt sig kunna uttolka bilden av en lyra.

Till det nordiska litterära kulturarvet hör bl a Beowulf-dikten, Snorre Sturlasons prosa-Edda och Heimskringla (historieskrivning), den norsk-isländska skaldediktningen och de isländska forntids- och hjältesagorna, där händelserna ofta är förlagda till Sverige.

BEVARADE LJUDREDSKAP

Hur lät de forna instrumenten? Det är med rösten som med språket. Människan förmår med röst eller instrument frambringa ett oändligt antal ljud, men utnyttjar bara en begränsad del av möjligheterna. Urvalet bestäms av syftet.

Lergök. Ihålig fågelfigur av lera med platt näbb och rundad öppning i pannan. Inga fingerhål. Funnen i en grav i Bjerkreim, Norge. Ca 400 e Kr.

Kohorn med fingerhål. Spelhorn från äldre järnålder, funnet i Konsterud, Visnum socken, Värmland. Längd ca 27 cm. Har fem fingerhål och bärband vid mynningen.

Skälla. Skälla av järn, upphittad i Rings, Hejnum socken på Gotland. Ca 400-500 e.Kr.

Lerskallra. Pärnformat, ihåligt lerföremål innehållande rasselpartikel av lera. Äldre järnålder. I smäländan finns ett hål för band. Antagligen en barnskallra. Kan ha haft dubbla funktioner; användes även som skydd mot ont.

Barvaluren. Ett s.k. naturhorn, d.v.s. den har inga fingerhål. Består av större oxhorn med bronsstillsatser i båda ändarna samt bärkedja av brons. Längd 85 cm. Barva socken i Södermanland. Äldre järnålder.

Gallehushornen. Guldhorn från Gallehus, södra Jylland i Danmark. Ca 400-500 e.Kr. Upphittade år 1639 resp år 1734 och stals år 1802 för att smältas ner av tjuven! Rekonstruktioner har gjorts utifrån gamla teckningar och beskrivningar, den senaste år 1979. Vikt 6 kg.

Kopia av Osebergaluren från år 834 e.Kr. demonstrerad av Åke Egevad.

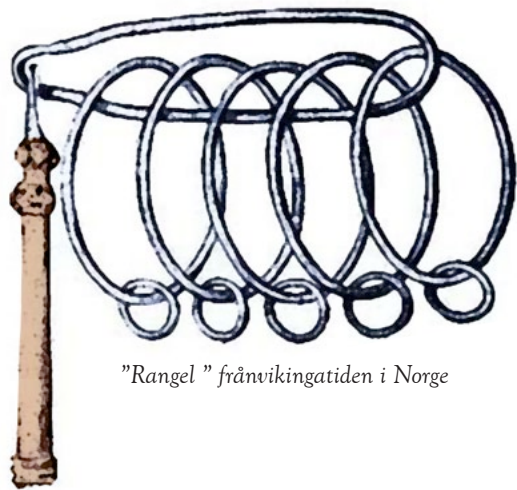

Kvalsundroparen. Megafon och/eller blåshorn. Fragmentariskt trättformat föremål av trä, 72 cm långt och ca 18 cm i största diameter. Funnet i en myr bland rester av två träbåtar i Kvalsund, Norge. Ca 500-600 e.Kr.

Osebergluren. Rakt, ihåligt trärör, 106,5 cm långt, från vikingaskeppsgraven i Oseberg, Vestfold i Norge från 834 e.Kr. Troligtvis ett trumpetliknande blåsinstrument.

Birkaflöjten. Spaltflöjt av ben med två fingerhål, från Birka, ca 800 - 900 e.Kr.

Lyra. Den sexsträngade lyran verkar ha varit den mest utbredda i Nordvästeuropa fram till vikingatidens slut. Man har funnit rester av 18 lyror i Sverige och i områden med stark nordisk anknytning. De svenska fynden består av två ställ: ett av bärnsten från Broa, Halla socken på Gotland, från sent 700-tal, samt ett av horn från Birka, 800-tal. Dessa fynd är de äldsta beläggen för strängospel i Norden.

"Rangel" från vikingatiden i Norge

Bjällra från vikingatiden

Strängarna spelades direkt med fingrarna. Rekonstruktioner har gjorts, bl.a. av lönn. Lyran tycks i stort sett ha varit diatoniskt stämd men det kan ha förekommit många stämningssvarianter. Man kan utöka tonförrådet från de sex första tonerna i skalan till ungefär tre oktaver genom att man alstrar s.k. övertoner. Lyran erbjuder fler spelmöjligheter.

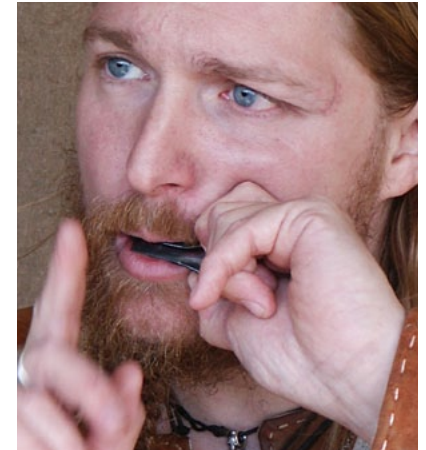
Bensnurra. Mellanfotsben från svin, med genomborrat hål på mitten. Användes uppträdd på tråd, som en s.k. bumla, idag med en knapp istället för ben. Kan ha haft dubbla funktioner, både som leksak och som en förankring i folktron. 800-900 e.Kr.

Norsk rangle på draglina. Rassel av järn, bestående av tre ringar och en cylindrisk skaftholk, uppträdda på en större oval ring. Ranglen är monterad på ett hästfordon. Akershus, Norge, 800-900 e.Kr.

Hästbjällror. Bjällror av järn i rembeslag av järn. 16 st bjällror funna i en grav från Raglunda, Köpings socken, Västmanland. Ca 1000 e.Kr.

Norsk rangle på trästav. Tre järnringar och en konisk skaftholk uppträdda på en större oval ring. Monterad överst på en 170 cm lång trästav som stöts mot golvet. Stövernhaugen, Norge, ca 800-1050 e.Kr.

Mungiga. Två förrostade, ögleformade järnföremål som skulle kunna vara byglar till mungigor. Funna i en grav i Grønneberg, Vestfold i Norge. Daterade till vikingatid. De hittills kända, säkra mungigorna på nordiskt område är från medeltiden. Från yngre järnålder har påträffats mungigor i Holland och Frankrike, länder som vikingarna hade kontakt med.

Panflöjt. Fragmentarisk vikingatida panflöjt, gjord av ett stycke trä (buxbom) och hittad på en gårdsplats vid Coppergate i York, England. Troligtvis sent 900-tal alternativt tidigt 1000-tal. York var på sin tid koloniserat av vikingar. Flöjten

har fem bevarade tonrör och ett hål för band. Snarlika panflöjter används t.ex. av knivslipare i Portugal för att kalla på uppmärksamhet.

Lundapipan. 20 cm långt intakt rör av fläderträ med tappformigt avfasade ändar och fyra fingerhål. Ca 1050 e.Kr. eller något senare. Träröret är en spelpipa till ett rörbladsinstrument, antingen hornpipa eller säckpipa.

MAKT OCH MAGI I VIKINGATID

MUSIKENS MAKT - GALDERSÅNG

I de delar av Eddan som handlar om trolldom och magi omtalas ett slags sånger som kallas "galdrar" (isländska gala = sjunga gällt). Hur de sjöngs och hur de lät är omdiskuterat. En del menar att den fornnordiska galdersångens klanger kan skönjas i nutida kulning och vallsånger. Berättelser som den om hur Gunnar i ormgropen betvingar ormarna med sitt spel antyder föreställningen om musikens makt.

Från sen vikingatid och begynnande medeltid finns ett stort antal bilder bevarade som skildrar Gunnars harpospel; på kyrkportar, dopfuntar, ett träsnideri från Hitterdalkyrkan och den skadade runsten som visar hur Gunnar bunden och insnärjd av ormar spelar sin lyra med tärna.

SKALLROR OCH KLOCKOR SKYDDAR MOT ONT

De norska ranglerna är ett bra exempel på musikens troliga användning i förhistorisk tid: magiskt, praktiskt och estetiskt. Våra dagars bjällra är än kvarleva från forntiden.

Bjällran i sin nuvarande form var vanlig under vikingatiden. Vikingarna ville höra bjällerklang på sina körturer.

Under körturen har de lösa ringarna klingat mot varandra. Vem som helst hade inte "ranglespel" - detta var förbehållet de förnämsta i samhället. Ranglen kan mycket väl ha varit "godens", dvs hednaprästens klingande värdighetstecken och maktsymbol. Men därtill bör ljudet effektivt skrämt bort varg under färderna och säkert förnöjt såväl dragdjur som människor med sin bjällerklang.

Egentligen finns inga gränser för fantasin, när det gäller att finna förhistoriska slaginstrument. De äldsta klockor vi känner är från järnåldern och av metall. Det första litterära omnämmandet av klockor finner vi hos Saxo ca 1200. Han skriver om dess magiska kraft. Folk som ansågs farliga - t.ex. spetälska eller brottslingar - fick en klocka bunden om halsen för att varna omgivningen. En klocka i stallet förbättrade mjölkavkastningen och beskyddade mot ont. På samma sätt tror man att den vikingatida barnskallran har haft två funktioner - både som leksak och som skrämselföremål mot onda andar.

DET KVARLEVANDE SÅNGARVET FRÅN VIKINGATIDEN

Hur forntidens musik bevarades och hur opåverkad den var av den gregorianska sången går inte att fastställa. Många av dessa uråldriga melodier har bevarats muntligen i många generationer i de områden som för länge sedan befolkades av vikingar. Trots tidens påverkan kanske man kan hitta vissa gemensamma drag som kan ge oss ytterligare klarhet om de forna tongångarna:

Norge: Kring år 770e.Kr. började normmän kolonisera Shetlandsöarna och kallade dem då för Hjaltland. År 1809 skriver Arthur Edmon-

stone: ”Det finns fortfarande några inhemska melodier som man träffar på i några delar av landet som kan anses som underliga och mycket liknar det vilda och klagande uttrycket i norsk folkmusik”.

I ”Den starke slått”, ett verk om magisk musik från sagatiden och dess återklang hos norska spelmän, skisserar musikforskaren Morten Levy:

”Sedan vikingatiden fanns instrumentbeledsagade dansformer grundade på jämn takt som gungaren eller hallingen. Musiken var på en gång sträng, fabulerande och extatisk.”

Spelmannen var högt ansedd, på en gång smed och spelman, konstnär och bildskärare. Han spelade ensam, samspel brukades inte. Redan på vikingatiden var flera tonalitetstyper utvecklade och spelmannen använde olika stämningar. Repertoaren bestod av flera låtmotiv varav en del var namngivna och några överlevande arkitektoniska - improvisatoriska deviser för motivets spelmässiga utförande genom omtagning och variation eller motställning av flera motiv.

RUNOSÅNG FRÅN FINLAND OCH BALTIKUM

Forskaren Otto Anderssons musikuppteckningar från 1903 finns bevarat på svenska litteratursällskapet i Helsingfors, och Rauno Nieminen har publicerat låtar därur tillsammans med finska stråkar-pomelodier. Österut finns i estnisk och finsk runosång melodier bildade över tre eller fyra toner. Kantelen var det framträdande instrumentet. Uppteckningar och inspelningar av finsk-karelska botare från tidigt 1900-tal ger oss exempel på besvärjelser som bevarat något av sin uråldriga kärna. Birkas förbindelser österut är väl kända, kontakter med Estland var intensiva redan före och under vikingatiden. Viktiga färdleder mot marknader i öster och sydost passerade Estland utmed Finska viken.

Den svenska musikgruppen ”Hedningarna” har gjort efterforskningar i kvarlevande sånger från Karelen och presenterar dessa i modern tappning på CD:n Karelia (1999). Sångerna är i grunden

ett formelartade upprepande och har ett litet omfång.

BYLINOR FRÅN RYSSLAND

Arkeologerna har visat, att den ryska jorden gömmer många minnen av vikingarnas militära operationer och efter deras färder genom det ryska landet och av deras kolonisering vid Östersjökusten, vid Ladoga, Dnjepr och Volga. Det är tusenåriga lämningar av en utdöd kultur. Vår store rysslandskännare i början av 1900-talet, T.J. Arne, fil.dr. och antikvarie vid Statens Historiska museum, har fördjupat sig i ämnet. Han hänvisar till Stanislaw Rozniecki (professor i slaviska språk vid Köpenhamns universitet) som 1914 publicerade sin forskning om de ryska folkvisorna i boken ”Varaegiske Minder i den russiske heltedigtning”.

Folkvisorna uppstod i de gamla kulturcentra som nordborna upprättade i Ryssland. Ryska forskare började på 1800-talet uppteckna de gamla visorna, som levde kvar i avlägsna trakter i Nordryssland. En annan svensk forskare, slavisten Sigurd Agrell, skrev 1922 om de fornnordiska elementen i den tyska folkposein:

”I det europeiska Rysslands nordligaste nejder, i de ensliga fiskelägena vid de öde stränderna vid Vita Havet, i de glest bebyggda skogstrakterna vid den väldiga floden Pecora, i de långt från varandra liggande byarna kring den stora sjön Onega, sjungas bland den ryska allmogen än i våra dagar av minnesbegåvade åldringar på entoniga, långdragna melodier från förfäderna ärvda sånger av episkt innehåll. Dessa dikter benämns bylínya, bylinor, dvs händelser, sånger om vad som skett, vad som varit; ordet är härlett från verbet ´byt´ (vara). De tilldragelser som besjungas hänföra sig till det ryska rikets båda moderstäder Kiev och Novogrod”.

Visorna sjungas, påpekar T.J. Arne, i reciterande ton utan musikackompanjemang. Man är ytterst noga med att återgiva sångerna så, som man lärt dem från förfädren, även om en del ord och meningar nu ej längre förstås. Detta är en fördel för forskningen, ty just i dessa obegripliga ord har man funnit intressant längods. I

de obegripliga orden har det lyckats Rozniecki att återfinna skandinaviska kvarlevor. Dessa kan skönjas i visan om Solovej:

”Visan om Solovej skildrar huru denna hjälte seglade från Kadosjön, ut från Dunajhavet, med 30 skepp. De präktiga skeppens för- och bakstammar voro utstyrda på uroxervis, de breda sidorna på älgvis, seglen voro utav tätt vävd päll, skeppsankarna av stål och ringarna på ankarna av silver, tågen av en slags silke, osv. Skeppen foro till Kiev. I hamnen kastades ut tre landgångar, en av silver, en förgylld och en av valben. Solovej gick iland på den förgyllda bryggan, hans moder på silverlandgången och huskarlarna på valbensbryggan. Gåvor medtogo de - Solovej sin harpa - och de kommo in på gården och in i fursten Valdemars hall”.

Harpan sägs i bylinerna vara ”svirskij” d.v.s svensk. Den gamla visan om Solovej har haft stort inflytande på rysk folkdiktning. I en annan sång nämns bl.a. sjön Vättern.

KULNING

Lockrop som kulning, kölning eller kaukning (beroende på var man befinner sig) samt signallåtar på lurar eller djurhorn är exempel på fädbodmusik och anses tillhöra det älderdomligaste skiktet i svensk folkmusik. Fädbodkvinnans locksånger härstammar från den tid då människan började tämja djur.

Det spekuleras av forskare om kölning kan ha använts under den senaste istiden av de storviltjägare mellan Skandinavien och Ural som först kom på idén att hålla ihop djur till större hjordar. Kölningen kan alltså vara en mycket gammal uttrycksform.

Kölning är ordlös musik med vokalljud och har inget att göra med ”vanligt språk”. Den kan ses som ett exempel på var vi har musikens ursprung, ett biologiskt arv som vi delar med djuren; både människor och djur kan kommunicera med hjälp av ljud. Den monotona talsång som vallerskor använder när de småpratar med djur, verkar ha samma lugnande effekt som en vaggvisa på ett barn. Utöver språket har människan kunnat använda denna urgamla

kommunikationsform. De uttrycksfulla ljuden blir till musik och samtidigt en brygga mellan djur och människor.

SAMISK JOJK

Jojkningen kan vara ett kulturarv som de nordasiatiska folken från sina hem i öster tog med sig till bosättningsområden i Rysslands och Skandinavians polarområden. Jojkning har mycket gemensamt med sången som förekommer hos nordasiatiska folk. Sångerna är ofta spontana känslouttryckningar och är anknutna till bestämda situationer eller personer och får sin karaktär med hjälp av urgamla traditionella poetiska och musikaliska uttrycksmedel. Till sången rör man ofta armar och händer. Jojken består av upprepade korta motiv med utvecklad rytm, i motsats till melodin. Det är vanligt att olika taktarter blandas liksom att det förekommer rasselinstrument.

Shamanerna (stammens medicinman kallades ”nåjd”) använde trolltrummor (nåjder) som kultredskap. Magiska bilder var målade på skinnen med hjälp av den röda färgen från tuggad bark. När han spelade på trumman med sin hammare flyttade sig en mässingsring över trumskinnen. Han pekade på olika bilder och fick orakelsvar. När kristendomen kom försökte man att utrota denna trumma men både den och jojken lyckades överleva. Idag har traditionen tagits upp på nytt av den nya generationen samer.

Fadno är det samsiska namnet på kvanne, en av fjällvärldens växter, men fadno betecknar också ett litet blåsinstrument tillverkat av kvanne med en mjuk klarinettliknande ton. Fadno användes mycket av barnen.

RUNSÅNG

De ursprungliga runsångerna är en slags pedagogiska dikter som var till hjälp när man skulle lära sig de olika runnamnen. Det finns en anglosaxisk runsång om de 33 yngre anglosaxiska runorna, en fornnordisk om den 16-typiga futharken och tre isländska samt en

forntysk. Runnamnen är valda från det dagliga livets förhållanden och efter inbördes sammanhang ordnade till en minnessång, som också bestämt runradens ordningsföljd. I den fornnordiska sången kommer namnen i följande ordning:

"fé" (gods), "ur" (slagg), "thurs" (jätte), "óss" (fors), "reid" (ritt), "kaun" (böld), "hagall" (Hagel), "naud" (nöd), "iss" (is), "ár" (årsväxt), "sól" (sol), "Tyr" (guden), "bjarkan" (björkkvist), "madr" (man), "lögr" (vatten), "yr" (idegran).

Huruvida runsångerna sjöngs eller reciterades framgår ej av källorna, ej heller om de har direkt samband med de finska s.k. runosångerna.

FLERSTÄMMIGHET HOS VIKINGARNA?

En del forskare tror att vikingarna utövade flerstämmig sång. Om så är fallet visar detta på att vikingarna var långt mer avancerade musikaliskt än man tidigare trott. Ett vittnesbörd om tidig engelsk polyfoni (en form av flerstämmighet) är Giraldus Cambrensis i "Descripto Cambriae" (Beskrivning av Wales) där man kan läsa om att man i Wales inte sjunger enstämigt som i andra länder utan däremot i lika många stämmor som de utförande. Nordmännen är omnämnda som upphovsmän.

Fotevikens museum är en kulturhistorisk satsning i Vellinge Kommun. Verksamheten bedrivs i form av en stiftelse. Huvudämne är marin arkeologisk forskning samt experimentell arkeologi inom hantverk, hus- och båtbygge med koncentration på vikinga- och medeltid.

Vikingastaden vid Foteviken är en mötesplats för vikingar från hela Europa. Det ligger vid stranden på halvön Hammarsnäs, längst ner på Sveriges sydvästra spets. Miljöerna innanför ringvallen består av hus från sen vikingatid. Här möter man smeden, husmor, garvaren, båt- och husbyggaren, keramikern, träsnidaren och bronsgjutaren. I vävstugan är man i full gång med att bearbeta den egna ullen med kardning, tovning, spinning, färgning och vävning.

Vikingastaden är en stor del av Fotevikens Museums pedagogiska och levandegörande kulturhistoriesatsning.

Den utåtriktade verksamheten vänder sig både mot skolorna och de besökande turisterna.

Genom vikingastadens miljöer och hantverksproduktion kan såväl barn som vuxna få ta del av livet i ett samhälle från sen vikingatid. En omfattande IT-verksamhet med produktion av CD-rom, video, hemsidor och trycksaker visar på museets framsynhet när det gäller spridande av kulturhistorisk information med hjälp av ny teknik.

På Fotevikens museum läggs stor vikt vid att bevara och åter skapa hantverket från medel- och vikingatiden.

I form av kurser behandlas olika tekniker som bronsgjutning, garvning, keramiktillverkning, läderarbeten, korgflätning m.m. Utlärandet baseras på gamla beprövade metoder.

Detta häfte är en del i en serie som beskriver olika hantverk. Det kan också fungera som en praktisk handledning.

museum@foteviken.se

Här kan du boka guidningar och få offerter på olika arrangemang, beställa broschyrer etc.

Fotevikens Museum

Fotevikens Museum
Museivägen 24, 23691 Höllviken

Tel: +46(0)40-330807

Fax: +46(0)40-330819

museum@foteviken.se

www.foteviken.se

AmaProf

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområden